

روایت داستانی از زندگی نواب امام زمان (عج)

رمان «چهار فانوس» روایت داستانی زندگی چهار شیعه امام زمان (عج) است که زینت مولای خود بودند و می‌توانند چراغ راهنمای مادر رسیدن به خورشید باشند. زنده یاد سعید تشکری، نویسنده کتاب باقلم شیوای خودتصویری روشن و جذاب از مشی و منش نواب خاص امام زمان (عج) برای خواننده روایتش نمایش می‌دهد. خواننده این روایت داستانی، چهار نایب خاص را همچون الکویی در مقابل خود می‌یابد که

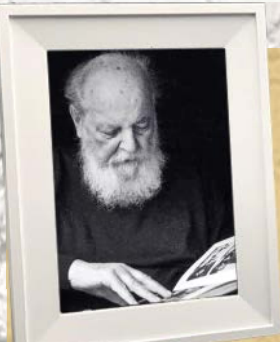
در آخرین روزهای سال از سفرکردگان ادبیات یاد کرده‌ایم

آه از رفتگان بی‌بازگشت

ارش شفاعی گروه فرهنگ و هنر

سال ۱۴۰۱، سالی سخت برای ادبیات بود. در این سال، چند شاعر و داستان‌نویس و ادیب بزرگ و تأثیرگذار از سرزمین کلمات کوچ کردند و دیگر در بین ما نیستند. به خصوص تعداد شاعران مهم و مطرحی که در این سال، از دنیای فانی به دنیای باقی کوچ کردند، قابل توجه است. در آخرین روزهای سال ۱۴۰۱ مروری بر نام و یاد رفتگان این سال، برایشان از درگاه خداحمت و مغفرت آرزو می‌کنیم و امیدواریم جای خالی آنان را شاعرانی جوان و خوش ذوق و ادیبانی باسواد و خوش قریحه پرکنند تا سرزمین ادب و فرهنگ از نام‌های بزرگ خالی نماند.

امیر هوشنگ ابتهاج (ه.الف.سایه)

شاید مشهورترین و مهم‌ترین شاعری باشد که سال ۱۴۰۱ بعد از عمری ۹۴ ساله، ۱۹ مرداد در کُل آلمان درگذشت و پیکرش پس از مدتی به ایران آمد و در باغ محتشم زادگاهش رشت به خاک سپرده شد. ابتهاج یکی از مهم‌ترین و پرتکرارترین نام‌ها در غزل سنتی معاصر است. شاید تنها رقیب او در این عرصه شهریار باشد ولی ابتهاج علاوه بر غزل، مثنوی سرایی، تصنیف سرایی و حتی شعر نیمایی را هم تجربه کرد در برخی شعرهای نیمایی‌اش از جمله «دیرست، گالیا!» و «ارغوان» به دلیل ظرفیت رمانتیک شعرش و توان همدل کردن مخاطب، محبوب شده‌است. شعر سایه همواره محبوب خوانندگان و اهل موسیقی بوده‌است اما شاید هیچ‌کدام از آثار موسیقایی که بر پایه سروده‌هایش، ساخته شده‌است به گرد پای دو تصنیف «تو ای پری کجایی» با صدای حسین قوامی و «سپیده» با صدای محمدرضا شجریان، نمی‌رسد.
و قطع‌مهم زندگی هنری سایه، مسئولیت او در رادیو و سرپرستی برنامه گل‌ها و مشارکت در تشکیل گروه چاووش بود. استغای سایه به‌همراه محمدرضا طلفی، محمدرضا شجریان و حسین علیزاده از رادیو در اعتراض به کشتار مردم در ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ باعث شد که او و این گروه، به فکر تأسیس کانون فرهنگی و هنری چاووش افتادند که این گروه توانست در تولید آثار موسیقی تأثیرگذار در دوران انقلاب نقش مهمی بازی کند.
سایه در سال‌های بعد از انقلاب به پژوهش ادبی روی آورد و تصحیحی از غزل‌های حافظ معروف به «حافظ به سعی سایه» از او منتشر کرد. از او این کتاب‌های شعر منتشر شده‌است: «سراب»، «سیاه مشق»، «چند برگ از یلدا»، «شبگیر»، «زمین»، «یادگار خون سرو»، «تاصیح شب یلدا» و «تاسیان».

مرگ دو رقیب در یک سال

نام رضا برهانی و یدا... رویایی به عنوان دو شاعر و منتقدی که هرکدام مسیری جداگانه در شعر دهه‌های ۴۰ و ۵۰ داشتند و با یکدیگر رقابت و جدال همیشگی داشتند، در آن دوران در نشریات و مجلات ادبی زیاد به چشم می‌خورد. هر دو دکتر داشتند، قصد داشتند از نیما و شعرش عبور کنند و البته هردو هم گرایش‌های چپ داشتند و در زمان شاه، به زندان افتادند. عجیب این‌که هردو هم در یک سال از دنیا رفتند.
براهنی بعد از چندسال ابتلا به بیماری آلزایمر پنجم فروردین در کانادا درگذشت و رویایی در ۲۳ شهریور ۱۴۰۱ در فرانسه.
براهنی در یک دوره طولانی در نشریات ادبی و فرهنگی زمانه خود به نقد آثار و اشعار شاعران هم‌روزگار خود می‌پرداخت. لحن تند او باعث جنجال‌های زیادی شد. او که به دنبال ایجاد نوعی مکتب فرهنگی و ادبی برآمده از جریان

نشر

خاطرات پیروز کلانتری کتاب شد

«حاشیه همان متن است» کتابی است درباره تأملات، دریافت‌ها و برداشت‌های پیروز کلانتری از ۳۰ سال زندگی‌اش با فیلم مستند (۱۳۷۰ تا ۱۴۰۰)؛ نوعی خاطره‌خوانی از سر کردن مدام با مستند و مستندسازی است. پیروز کلانتری در این کتاب از افکار و احوال ذهنی خودش نوشته و

از دغدغه‌هایش در عالم مستندسازی، این کتاب را نشر اطراف منتشر کرده است. برای فیلم‌شناسی پرویز کلانتری باید به فیلم‌های وی با نام‌های پناهنده، حکایت باقی، تنها در تهران، زندگی همین است، پرسه، غراب، چند درجه ریشتر، در خیابان‌های ناتمام، سالی‌نجرخوانی در پارک شهر، پیرها اگر نباشند، وارپته بلوچی، همایون و می‌برد تا به کجا اشاره کرد.
مضمون اصلی جستارهای کوتاه کتاب، رابطه فیلم و مشخصاً فیلم مستند و زندگی و رفت‌وآمد میان رست‌های این دو جهان است. دغدغه بزرگ پیروز کلانتری به تعبیر خودش، این است که «زندگی به درد فیلم بخورد و فیلم به زندگی برگردد». او در رفت‌وآمد میان این دو، تجربه‌اش را در جهان فیلم و سینمای مستند ایران می‌کاد و دنبال پاسخی برای بعضی از سؤال‌های مشترک ما می‌گردد./ ایبنا

ویژگی‌های شخصیتی آنها همان نقشه راه مذکور است.

اولین و بازرترین ویژگی هر چهار نایب امام زمان (عج) در این روایت داستانی، این است که در تمام امور حتی در مقابل مخالفت‌ها و تشکیک‌های اطرافیان در امر نیابت‌شان، بدون این‌که خود دست به اقدامی بزنند، منتظر امر امام می‌مانند و با متانت و صبر در امور، آنها را به نتیجه می‌رسانند.

مواجهه نایبان خاص با خطرات و دفع دشمنی عباسیان از امام و

شیعیان ایشان از هیچ‌جان انگیزترین بخش‌های این روایت داستانی است اما پس از رها شدن خواننده از کشمکش این هیجانات آنچه برای او باقی می‌گذارد این است که نواب امام (عج) با زیرکی و هوشمندی تمام و با بهره‌گیری از حفاظت گفتار و رفتار و تقیه

وعنایت امام این خطرات را از سر می‌گذراندد.

این رمان توسط نشر جمکران منتشر شده و اکنون با ۱۰ درصد تخفیف عرضه می‌شود./ تسنیم

شاعر شعرهای مذهبی

حالا که اسم از شعر مداحی و مرثیه آمد، باید از حاج سیدرضا مؤید، شاعر، ذاکر و بی‌زغلام اهل بیت(ع) هم یاد کرد که ۱۵ مهر ۱۴۰۱، در شهر مشهد که زادگاه او بود،

درگذشت. مرحوم مؤید از نوجوانی به شعر سرودن روی آورد و از همان زمان، شعرش را واقف‌انمه(ع) کرد و سروده‌هایش به زودی مورد توجه ذاکران و مداحان اهل بیت(ع) قرار گرفت.

به دلیل کثرت شعرهای مذهبی و توجهی که او به مناسبت‌های مختلف دینی و مذهبی در شعرهایش نشان می‌داد، در کمتر مجلس مذهبی و هیأتی شعری از مؤید جاری نبود. تعهد او به دین و انقلاب، باعث شد با شروع جنگ تحمیلی شعرش را وقف انقلاب و دفاع مقدس کند و در مراسم تشییع پیکر شهدا، شعر و مداحی او همیشه یک پای ثابت بود و به همین دلیل اغلب خانواده‌های شهدای خراسان، از حضور گرم و شعرهای آتشین او در مراسم تشییع فرزندان‌شان خاطره دارند. از آثار این شاعر آیینی که رهبر معظم انقلاب در پیام‌شان به مناسبت درگذشت وی، او را «شاعر آیینی با اخلاص» نامیدند، می‌توان به «گل‌های اشک»، «جلوه‌های رسالت»، «نغمه‌های ولایت»، «سفینه‌های نور» و «چکامه عشق» اشاره کرد.

شاعری که زود رفت

غلامرضا سلیمانی، شاعر جوانی بود که اسمال بعد از مدتی تحمل رنج بیماری، درگذشت. کشف سلیمانی مانند بسیاری از شاعران جوان مدیون زنده‌یاد خلیل عمرانی است که در انجمن ادبی مروراید، شاعران جوان و با استعداد را شناسایی می‌کرد و زیر بال و پرشان رامی‌گرفت و آنان را تارسیدن به قله‌های شعر همراهی می‌کرد. خود سلیمانی هم سعی کرد این روش را پی بگیرد و در محل کارش یعنی ایران خودرو، جلساتی برای شعرخوانی و استعدادیابی برگزار کرد. سلیمانی که متولد ۱۳۵۴ در اراک بود و ۱۶ آبان درگذشت، دو مجموعه «به من نامه بنویس» و «پرستاری که شکل تو بود»، را منتشر کرده‌بود و در سال‌های اخیر ترانه‌هایش مورد توجه خوانندگان مختلف قرار گرفت که مشهورترین آنان سالار عقیلی بود. سلیمانی از چهره‌های قابل توجه و برجسته کنگره‌ها و نشست‌های ادبی دهه ۷۰ و ۸۰ بود و در برخی از این کنگره‌ها از جمله کنگره شعر بسیج، داوری اشعار شاعران دیگر را هم به عهده داشت.

ترکان پاریس گو بخشدگان عمرند

یدا... مقنون امینی روز ۱۰ آذر ۱۴۰۱ درگذشت؛ شاعری از خطه آذربایجان که قبول شدن در دانشکده حقوق دانشگاه تهران پایش را به تهران بازگرد اما عشقش را به آذربایجان هیچ وقت از او نگرفت. شروع شاعری یدا... امینی با انتشار چهارپاره‌ای به نام «دریاچه» بود که آن را در کنار دریاچه ارومیه سرود. این شعر در خرداد ۱۳۳۱ منتشر شد و شهرت شاعری مقنون را در بین جامعه ادبی موجب شد. مشی همراه با مدارای مقنون باعث شده‌بود که او گاه با افراد با طیف‌هایی دوستی کند که به خون هم تشنه بودند اما در یک چیز اشتراک داشتند: دوستی با مقنون. خودش خاطرات جالبی در این مورد تعریف می‌کند از جمله ماجرای دوستی مشترکش با مرحومان شهریار و رهی معیری که سایه یکدیگر را با تیر می‌زدند! شاعر ترک زبان دیگری که در این سال درگذشت حسین کریمی مراغه‌ای بود که در بهمن امسال بعد از مدتی بیماری درگذشت و در مراسم تشییع او این شهر به حالت تعطیلی درآمد. کریمی مراغه‌ای در ۲۸ سالگی اولین جلد کتاب خود به نام رنگارنگ را در قطع جیبی و ۳۰۰ صفحه به چاپ رساند. رنگارنگ که بعدها چند جلد دیگر منتشر شد، با زبان طنز و به ترکی سروده شده‌بود و به‌سرعت و در دل مردم آذربایجان جای خود را باز کرد. به‌گونه‌ای که شمار این کتاب‌های طنز اجتماعی به ۲۵ جلد کتاب رسید و همیشه هم مورد استقبال مردم بود. او همچنین اشعار مرثیه و مداحی بسیاری داشت که در قالب ۳۰ جلد منتشر شده و هیأت‌های مذهبی مناطق ترک زبان همیشه شعرهای سوزناک او برای انمه(ع) و حادثه کربلا را برای مردم بازخوانی کرده‌اند.

مردی برای تمام فصول

خیلی‌ها محمدعلی اسلامی ندوشن را از طریق نوشته‌ها و تحقیقاتش درباره فرهنگ و زبان فارسی می‌شناسند اما کمتر کسی می‌داند که او در دهه ۱۳۳۰ و زمانی که شعر رمانتیک تازه رشد خود را در ایران آغاز

کرده‌بود، یکی از مهم‌ترین شاعران دوران خود بود اگرچه بعد از ترجیع‌داد بیشتر در حوزه پژوهش فعال باشد. آنچه در فعالیت‌های علمی و پژوهشی اسلامی ندوشن، جالب توجه است، یکی پرکاری اوست و دیگری تنوع حوزه‌هایی که او به آنها پرداخته‌است. او اگرچه آثار زیادی نوشته‌است، چه کتاب و چه مقاله؛ در هر زمینه‌ای که ورود کرده، کار اتمام کرده‌است و توانسته با وسعت دید، نگرش هنرمندانه و جامعیت علمی که برآمده از تسلط بر دانش امروز و دیروز است، همه جوانب امر را پژوهش کند و از عهده بحث برآید.

سال‌ها بسیاری از مجلات و نشریات ایرانی از مقالات و تأملات عمیق او بهره‌مند بودند و وجود او که حلقه اتصالی میان نخبگان دانشگاهی و عموم مردم بود، برای فضای روزنامه‌نگاری ایران نیز غنیمت بود. نکته قابل توجه در آثار اسلامی ندوشن، توجه ویژه و خاصی است که او به اهمیت و نقش فردوسی و شاهنامه در ساختاربندی فکری و هویتی ایران و فرهنگ ایرانی دارد و این امر از میزان آثاری که درباره این اثر سرگ نوشته مشخص است.

اسلامی ندوشن در ۵ اردیبهشت ۱۴۰۱ پس از نزدیک به یک قرن تلاش برای فرهنگ ایران زمین، در کانادا درگذشت و در همان جا هم به خاک سپرده شد.

قاب

فرهنگ CULTURE

چهارشنبه ۲۴ اسفند ۱۴۰۱ ۱۲ شماره ۶۴۵۳

برش

از ملک ادب

حکم‌گذاران همه رفتند

بد ندیدیم در کنار یادکرد از شاعرانی که در این سال به رحمت خدا رفتند، یادی هم از چند پژوهشگر و ادیب کنیم که تلاش‌های بسیاری در راه اعتلا و شناخت ادبیات امروز و دیروز ایران محتمل شدند.

یکی از این افراد احمد مهدوی دامغانی است که با تصویر گریه‌های عاشقانه‌اش به هوای نام و یاد حضرت امام علی‌بن‌موسی‌الرضاع) در یک برنامه تلویزیونی در ذهن همه ما خواهد ماند. او که خود زاده مشهد در خانواده‌ای مذهبی و روحانی بود، ۱۲ شهریور ۱۳۵۵ زاده شد و ۲۷ خرداد ۱۴۰۱ در فیلادلفیای آمریکا درگذشت.

پدرش آیتا... العظمی شیخ محمدکاظم مهدوی دامغانی از بزرگان و استوانه‌های حوزه علمیه خراسان بود و خود او هم دروس دینی را تا اخذ اجتهاد پیش برد و بعد از چندسال با ارائه رساله‌ای در موضوع تصحیح کتاب «کشف‌الحقایق» عزیرالدین نسفی به راهنمایی محمدتقی مدرس رضوی، مدرک دکترای ادبیات خود را گرفت.

از جمله آثارش می‌توان به «از علی آموز اخلاص عمل»، «رساله درباره خضر»، «شاهدخت والاتبار شهریانو»، «گزیده‌ای از شعر سعدی به زبان عربی و برگردان به نثر فارسی»، «تصحیح دیوان خازن(عبدا... بن احمد خازن)»، «کشف‌الحقائق کُشفی – تحقیق و تحشیه»، «المجدی فی أنساب الظالمیین»، «تصحیح الوحشیات (ایتمام)» و «تصحیح تَسمَةُ الشَّعر بذكر من تشیع و شعر» اشاره کرد. سرانجام بعد از مرگ او، پیکرش به ایران بازگشت و با مساعدت تولیت آستان قدس رضوی پس از تشییع در این آستان مقدس، در دارالاحجه حرم رضوی به خاک سپرده شد و سرانجام عاشق به معشوقش رسید.

یکی از مهم‌ترین چهره‌هایی که در دهه‌های اخیر به صورت علمی و دانشگاهی در حوزه ادبیات عامه فعالیت می‌کرد، حسن ذوالفقاری بود که به شکلی ناگهانی در ۱۷ تیر ۱۴۰۱ درگذشت. از تألفاتش می‌توان به «داستان‌های متون فارسی»، «منظومه‌های عاشقانه ادب فارسی»، «فرهنگ بزرگ ضرب‌المثل‌های مردم ایران»، «از گلستان من ببر ورق»، «افسانه‌های پهلوانی ایرانی»، «دانشنامه داستان‌های فارسی ۸ جلدی»، «بحر طویل عامیانه و بحرطویل سربان»، «آموزش فارسی به ایرانیان خارج از کشور ۱۱ جلدی»، «قاف غزل»، «ادبیات عامیانه ایران»، «چهل داستان از چهل نویسنده» و «حافظ به روایت شهریار» اشاره کرد. ادیب دیگری که در این سال درگذشت، ابوالفضل خطیبی است که پژوهش‌هایش در حوزه فردوسی‌شناسی برای همیشه ماندگار است. از کتاب‌های او می‌توان به ترجمه «تقدیریاوری در منظومه‌های حماسی فارسی (شاهنامه و ویس‌وآرمین)» نوشته هلمر رینگرن، «یادداشت‌های شاهنامه، بخش سوم، با همکاری جلال خالقی مطلق و محمود امیدسالار»، «به فرهنگ باشد روان تندرست: مقاله‌ها و نقدهای نامه فرهنگستان درباره شاهنامه» به همراهی احمد سمیعی گیلانی، «چشن‌نامه دکتر فتحا... نجیبایی» به همراهی علی‌اشرف صادقی، «فرامرزنامه بزرگ» از سراینده‌ای ناشناس در اواخر قرن پنجم به همراهی ماریولین فان روتف، «شیرنگ‌نامه: داستان شیرنگ پسر دیو سپید با رستم»، از سراینده‌ای ناشناس احتمالاً در قرن ششم به همراهی گابریله فن دِن پِرَخ و «آیا فردوسی محمود غزنوی را هجو گفت؟» اشاره کرد.

و سرانجام باید یاد کرد از کسی که به اندازه عمر چند نفر در زندگی، کار کرد، سید عبدا... انوار. او از جمله برترین نسخه‌شناس دوران ما اما در همین حال ادیب، ریاضیدان، منطقدان، موسیقیدان، تاریخ‌دان، فلسفه‌پژوه و حقوق‌دان هم بود و صد شگفتی که در همه این رشته‌ها، تمام و کمال بود.

از جمله مهم‌ترین کتاب‌هایی که به همت او تصحیح شده‌است، جهانگشای نادری نوشته میرزا مهدی خان منشی استرآبادی، منشی و مورخ نادر شاه افشار است.

نکوداشت یاد

ادیب قزوینی

یک‌سال پیش در چنین روزهایی استاد دکتر قاسم انصاری (مدرس دانشگاه، ادیب، مترجم و مصحح متون عرفانی و دین‌پژوهی) پس از عمری خدمت به ادبیات و فرهنگ ایران درگذشت. تألیف، ترجمه و تصحیح بیش از ۵۰ عنوان کتاب، نگارش مقدمه و تحشیه بر کتاب‌ها و همچنین نگارش مقالات علمی و تربیت ده‌ها دانشجوی علاقه‌مند ازجمله خدمات علمی، فرهنگی این دانشمند فرهیخته به شمار می‌روند. به مناسبت یکمین سالروز درگذشت او فردا از ساعت ۲۰ تا ۲۱ مراسم ویژه‌ای در شهر کتاب قزوین، زادگاه این استاد پیشکسوت برگزار می‌شود.

محمد جواد محبت، شاعر درگذشت

محمد جواد محبت، شاعر برجسته کرمانشاهی که کودکان ایرانی او را با شعر «دو کاج» می‌شناسند، صبح روز سه‌شنبه بر اثر عارضه قلبی در ۸۰ سالگی درگذشت، این شاعر برجسته در بیمارستان امام علی (ع) شهر کرمانشاه به دلیل عارضه قلبی درگذشت.

مرحوم استاد محبت در سال ۱۳۲۲ در شهر کرمانشاه چشم به جهان گشود، او از شاعران فعال بیش از سال ۱۳۵۷ و از همکاران جلال آل احمد بود. وی کودکی و تحصیلات خود را در کرمانشاه گذراند، سپس به عنوان معلم در روستاهای قصرشیرین به خدمت مشغول شد. شعرهای محمد جواد محبت از سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۴ در مجلات توفیق، خوشه، روشنفکر، درچه، تهران‌صور و هفته‌نامه مشیر چاپ می‌شد. او از سال ۱۳۶۲ به گروه مولفان کتاب‌های درسی پیوست و آثاری از این شاعر برجسته در کتاب‌های دوم، سوم، چهارم و پنجم ابتدایی درج شد. از جمله آثار محمد جواد محبت می‌توان به: از خیمه‌های عاشورا، آن سوی چهره زرد خورشید، موج عطرها ی بهشتی، خانه هل اتی، آ... ای بانوی طوبی سایه آ...، گریه دل ناسبوران، گوی سبز آواز، خاطرات سبز، از مرزهای فریاد، گزیده ادبیات معاصر، قلب را فرصت حضور دهید، گیار کلمات، کوچه باغ آسمان و با بال این پرند ه سفر کن اشاره کرد.

یادمان

